

Munich Personal RePEc Archive

The business environment and phases of development of small and medium-sized enterprises

Wach, Krzysztof

Cracow University of Economics

January 2006

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/31676/>

MPRA Paper No. 31676, posted 23 Jun 2011 07:20 UTC

Krzysztof Wach

Katedra Przedsiębiorczości i Innowacji

Otoczenie biznesu a fazy rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw

1. Wprowadzenie

Literatura przedmiotu wyróżnia szereg czynników warunkujących powstawanie, przetrwanie, funkcjonowanie i rozwój drobnych, małych i średnich przedsiębiorstw w poszczególnych regionach, które znacznie się różnią w zależności od przyjętych przez poszczególnych autorów założeń oraz przesłanek prowadzonych przez nich badań. Wyróżnić można jednak kilka wspólnych determinant powstawania i rozwoju małych i średnich firm, wśród których najczęściej pojawiają się trzy: czynniki związane z osobą przedsiębiorcy¹; czynniki związane ze specyfiką firmy²; czynniki tkwiące w otoczeniu przedsiębiorstwa, w tym w otoczeniu regionalnym. Celem artykułu jest wyjaśnienie wpływu czynników otoczenia na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w poszczególnych fazach ich cyklu życia.

¹ Czynniki związane z osobą właściciela-menedżera wyróżniają m.in.: A.M.Khan, *Entrepreneur characteristics and the prediction of new venture success*, „Omega International Journal of Management Science” 1986, vol. 14, s.365-372; P.Westhead, M.Wright, *Novice portfolio and serial founders: Are they different?*, „Journal of Business Venturing” 1998, no. 13, s.173-204; T.Helmann, M.Puri, *Venture capital and the professionalization of start-up firms: Empirical evidence*, „Journal of Finance” 2002, vol. 57, s.169-197; S.Birley, P.Westhead, *A comparison of new business established by ‘novice’ and ‘habitual’ founders in Great Britain*, „International Small Business Journal” 1994, no. 12, s.38-60.

² Czynniki związane z firmą wyróżniają m.in. S.Birley, P.Westhead, *A comparison of new business established by ‘novice’ and ‘habitual’ founders in Great Britain*, „International Small Business Journal” 1994, no. 12, s.38-60; W.Brock, D.Evans, *Small business economics*, „Small Business Economics” January 1989, vol.1

2. Bariery rozwoju a fazy cyklu życia małych i średnich przedsiębiorstw

Efektywne oddziaływanie czynników otoczenia biznesu, które powinny być stymulatorami rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, według Elliota Sterna ściśle koreluje z dwoma czynnikami, a mianowicie³:

- fazami cyklu życia przedsiębiorstwa, które związane są z różnymi potrzebami przedsiębiorstw w poszczególnych fazach ich cyklu życia oraz;
- szczególnymi uwarunkowaniami regionalnymi.

Zdaniem autora pomoc wspierająca oferowana przez instytucje otoczenia regionalnego powinna niwelować bariery występujące w poszczególnych fazach cyklu życia małego i średniego przedsiębiorstwa (por. rys. 1). Dlatego ich działania powinny być zdywersyfikowane, bowiem każdej fazie towarzyszą szczególne potrzeby przedsiębiorstw, które niejednokrotnie są wyraźnie różne. I tak w początkowej fazie uruchamiania firmy (*entry-phase*), a nawet w fazie koncepcyjnej (*pre-entry-phase*) pomoc powinna niwelować takie bariery jak:

- brak przekonania co do możliwości podjęcia samodzielnej działalności gospodarczej (bariery psychologiczne);
- brak doświadczenia i wiedzy;
- brak kapitału;
- problemy z formalną rejestracją.

Odpowiedzią instytucji regionalnych na potrzeby przedsiębiorstwa w tej fazie rozwoju powinno być zapewnienie usług związanych z promocją przedsiębiorczości wśród lokalnej społeczności, oferowanie szkoleń z zakresu planowania i rozpoczynania działalności na własny rachunek oraz zapewnienie wsparcia finansowego związanego z zakładaniem firmy – tzw. kapitał na rozruch (*seed capital*).

W fazie uruchamiania działalności gospodarczej E.Stern wyróżnia z kolei takie bariery jak:

- brak lokalu;
- brak specjalistycznej wiedzy technologicznej, handlowej oraz związanej z rekrutacją i zarządzaniem personelem;
- ograniczony dostęp do zasobów technicznych (np. maszyny i wyposażenie).

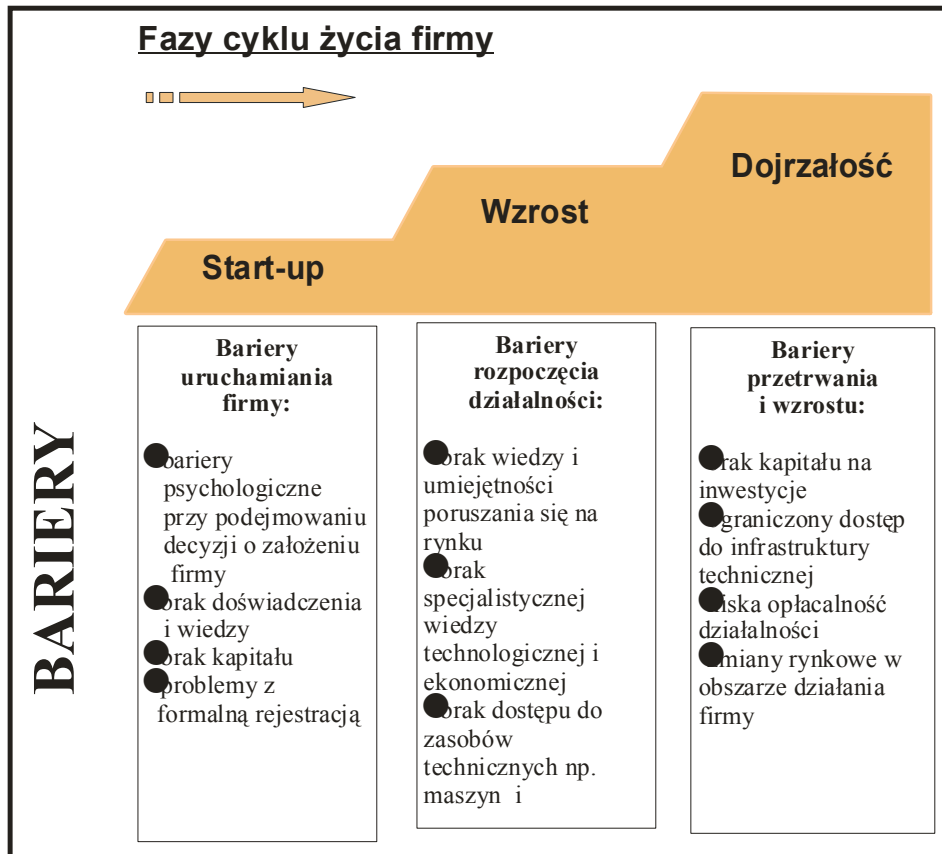
Aby pomóc przedsiębiorcom pokonać te trudności, instytucje otoczenia regionalnego winny wspomagać tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości, lub przynajmniej

³ E.Stern, *Institutional structures to support rural enterprise* [w:] *Business and jobs in the rural world: local initiatives for Job creation*, OECD, Paris 1992, s.27-28

obszarów na „dobry początek” (*starter unit*) oraz zaoferować szeroki wachlarz konsultingu biznesowego.

W kolejnych fazach cyklu życia przedsiębiorstwa autor wymienia bariery przetrwania i wzrostu, do których zalicza m.in.:

- ubogą infrastrukturę;
- niską opłacalność działalności gospodarczej;
- niewystarczające umiejętności
- zmiany rynkowe w obszarze działania firmy (ograniczoność rynku).

Rys. 1. Bariery rozwoju MSP w różnych fazach cyklu życia

Źródło: opracowanie własne na podstawie E.Sterna, *Institutional structures to support rural enterprise* [w:] *Business and jobs in the rural world: local initiatives for Job creation*, OECD, Paris 1992, s.28.

Rozwiązaniem tych problemów są według E.Sterna działania władz lokalnych wyrażające się w odpowiedniej polityce regionalnej oraz lobbing instytucji wspierania biznesu na rzecz stworzenia dogodnych warunków regionalnego otoczenia biznesu.

Natomiast instytucje otoczenia regionalnego powinny zaoferować przedsiębiorstwom znajdującym się w tej fazie rozwoju szeroki wachlarz specjalistycznych szkoleń.

3. Stymulatory rozwoju a fazy cyklu życia małych i średnich przedsiębiorstw

Podobną koncepcję do zaprezentowanej powyżej przyjął zespół naukowców podczas analizy mierników wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw w ramach projektu „*Directory of Business Support Measures*” wykonywanego na zlecenie Komisji Europejskiej. Podczas zbierania danych do badań nad efektywnością wsparcia przedsiębiorców posłużono się między innymi dwoma następującymi wyróżnikami⁴:

- fazą cyklu życia docelowego przedsiębiorstwa⁵ oraz;
- krajowym lub regionalnym zasięgiem pomocy i związanymi z tym zdywersyfikowanymi uwarunkowaniami przestrzennymi.

Założenia te zostały również przyjęte w raporcie „*Thematic evaluation of Structural Fund impacts on SMEs*” przygotowanym na zlecenie Komisji Europejskiej w 1999 roku przez zespół ekspertów, według których dostępność i jakość usług wspierających (*business support services*) jest krytycznym czynnikiem wpływającym na perspektywy rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw⁶. Analizując czynniki tkwiące w otoczeniu, w tym dostępność i jakość usług wspierających przedsiębiorców, dokonano ważnego rozróżnienia pomiędzy różnymi potrzebami małych i średnich przedsiębiorstw w poszczególnych fazach ich rozwoju. Zgodnie z tym założeniem zespół ekspertów dokonał analizy wpływu otoczenia (usług wspierających) na przedsiębiorstwa w trzech zasadniczych fazach rozwoju, a mianowicie w (por. rys. 2.)⁷:

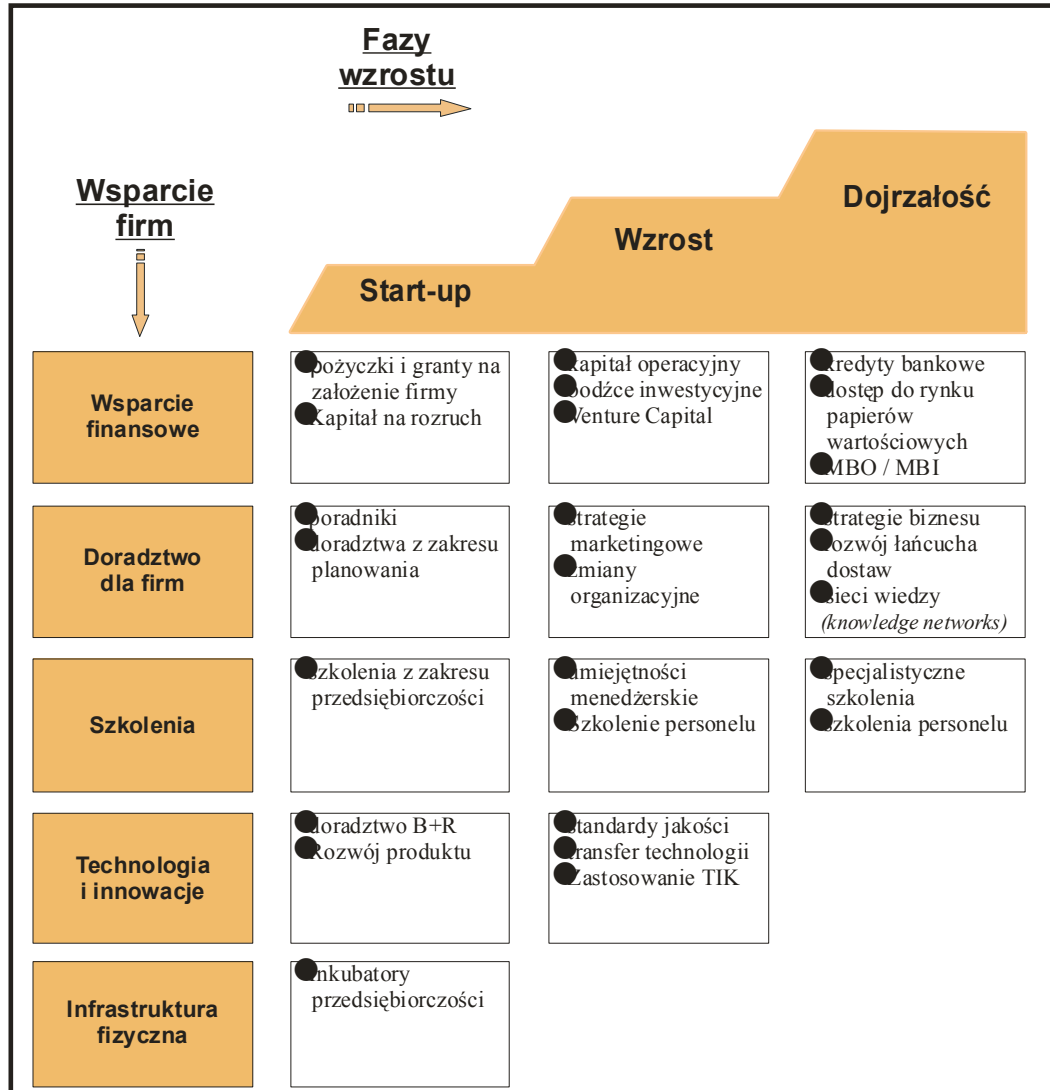
- fazie uruchamiania i zakładania firmy (*start-up phase*);
- fazie wzrostu firmy (*growth phase*);
- fazie dojrzałości (*maturity phase*).

⁴ *Support measures and initiatives for enterprise. Directory of Business Support Measures*, European Commission, Directorate B, Brussel 2003, s.4-8

⁵ Przy czym wyróżnione zostały cztery fazy: [1] faza uruchomienia firmy i stadium wczesnego rozwoju (*start-up and early phase of development*); [2] faza wzrostu (*growth*); [3] faza konsolidacji (*consolidation*); oraz [4] faza transferu (*transfer*)

⁶ *Thematic evaluation of Structural Fund impacts on SMEs. Synthesis Report*, European Commission, July 1999, s.10

⁷ Tamże, s.11

Rys. 2. Stymulatory rozwoju MSP w różnych fazach cyklu życia

Źródło: *Thematic evaluation of Structural Fund impacts on SMEs. Synthesis Report*, European Commission, July 1999, s.10.

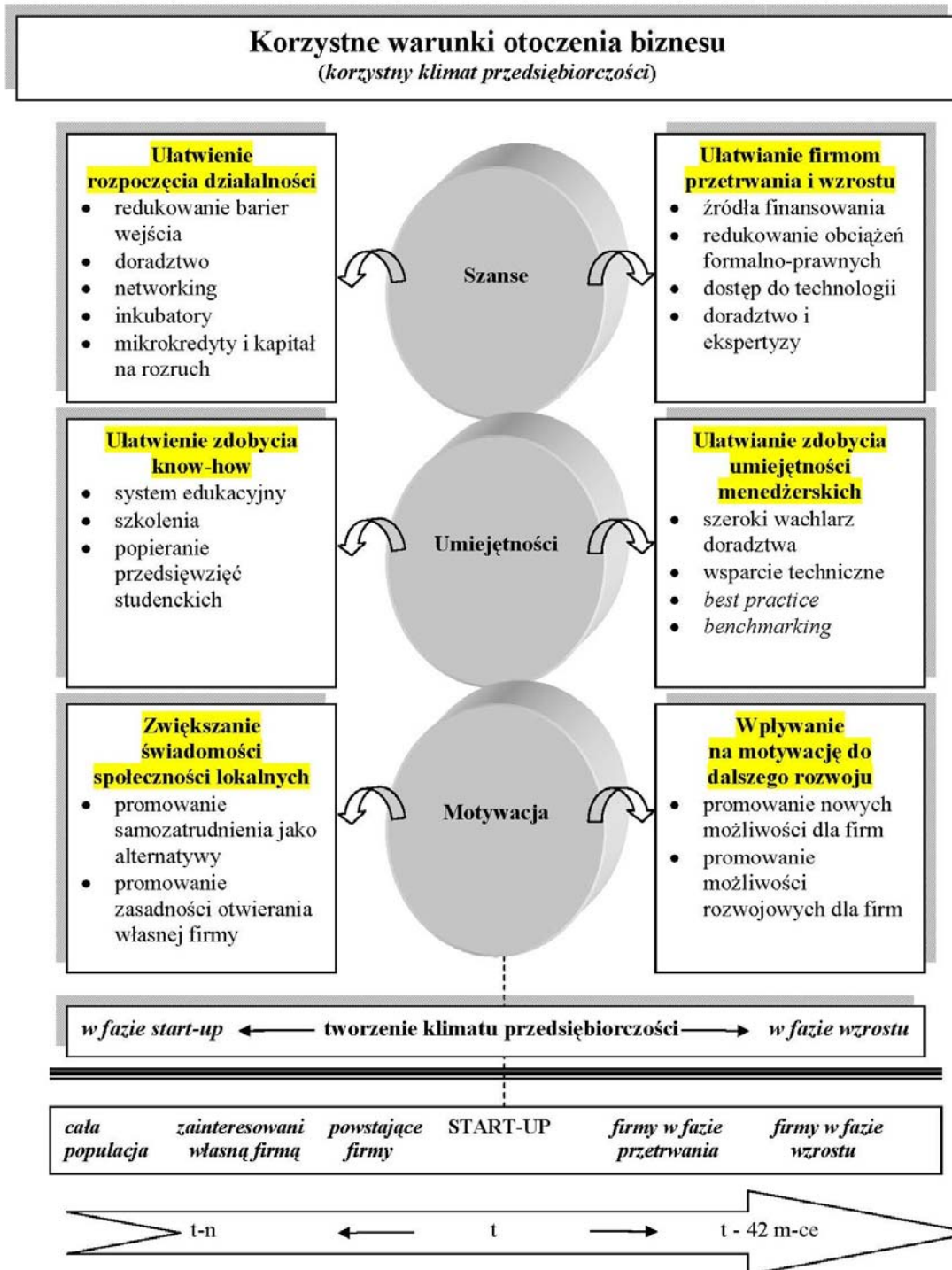
W fazie uruchamiania i zakładania firmy, a zwłaszcza w początkowym stadium tej fazy, małe i średnie przedsiębiorstwa potrzebują szerokiego wachlarza różnych usług wspierających obejmującego między innymi finansowanie uruchamiania firmy, szkolenia oraz doradztwo. Faza wzrostu, która związana jest na ogół z transformacją i rozwojem firmy z mikroprzedsiębiorstwa w małe przedsiębiorstwo, jest szczególnie ważna dla rozwoju przedsiębiorstw, ze względu na liczebność firm w tej fazie (50% małych i średnich przedsiębiorstw to przedsiębiorstwa funkcjonujące do 5 lat) oraz

wysokie zagrożenie upadłością⁸. W tej fazie przedsiębiorstwa szczególnie potrzebują finansowego wsparcia dalszych inwestycji oraz szkoleń rozwijających umiejętności menedżerskie. W trzeciej fazie (fazie dojrzałości) przedsiębiorstwa cechują się trwałym wskaźnikiem wzrostu, co może warunkować udaną transformację w przedsiębiorstwa o średniej wielkości. Wsparcie oferowane w fazie dojrzałości powinno obejmować między innymi kompleksowe doradztwo, zwłaszcza w kwestiach związanych z eksportem, rynkiem papierów wartościowych, łańcuchem dostaw. W modelu badawczym unijni eksperci (por. rys. 2) przyjęli, iż faza rozwoju przedsiębiorstwa ma istotny wpływ na potrzeby przedsiębiorców w zakresie usług wspierających. Usługi te można nazwać stymulatorami rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.

Ciekawą koncepcję prezentuje międzynarodowy zespół naukowców w badaniach przeprowadzonych dla Szwedzkiego Instytutu Badania Małej Przedsiębiorczości (*Swedish Foundation of Small Business Research*⁹). Według nich polityka wspierania rozwoju przedsiębiorczości - będąca swoistego rodzaju procesem continuum - rozpoczyna się już od zaspokojenia potrzeb potencjalnych przedsiębiorców, którzy nawet nie są przekonani o podjęciu samodzielnej działalności gospodarczej. Koncepcja ta wyraźnie podkreśla, iż inne potrzeby występują w pierwszym stadium, jeszcze przed rozpoczęciem działalności, inne natomiast w początkowym stadium prowadzenia działalności przez nowo założoną firmę. Jednak osoby odpowiedzialne za tworzenie polityki społeczno-gospodarczej powinny uwzględnić te potrzeby, tak aby został zapewniony korzystny klimat dla rozwoju przedsiębiorczości (por. rys. 3). Autorzy przyjmują za badania „*Global Entrepreneurship Monitor*” okres 42 miesięcy (3,5 roku) dla klasyfikacji firm znajdujących się w początkowej fazie rozwoju.

⁸ *Small and medium-sized enterprises: A dynamic source of employment, growth and competitiveness in the European Union*, Report presented by the Commission to the Madrid Council, European Commission, 1995, s.2

⁹ Szerzej zob.: A.Lundström, L.Stevenson, *Entrepreneurship Policy for the future. Volume 1 of the Entrepreneurship for the future series*, Swedish Foundation for Small Business Research, Sztokholm 2001, s.131 i następne

Rys. 3. Korzystne czynniki otoczenia biznesu w poszczególnych fazach cyklu życia firmy

Źródło: A.Lundström, L.Stevenson (red.), *Entrepreneurship Policy for the future. Volume 1 of the entrepreneurship for the future series*, Swedish Foundation for Small Business Research, Sztokholm 2001, s.134.

Podobną koncepcję przyjmuje również J.Grimm¹⁰. W każdej z czterech przyjętych przez siebie faz cyklu życia przedsiębiorstwa autor podkreśla potrzebę intensyfikacji danej kategorii usług wspierających. Jednak jego zdaniem intensywność wykorzystania usług wspierających wzrasta w kolejnych fazach cyklu życia przedsiębiorstwa, co jest poglądem kontrowersyjnym, zwłaszcza w obliczu zaprezentowanych powyżej poglądów oraz szczegółowej analizy potrzeb małych i średnich przedsiębiorstw. Kluczowe jest bowiem wsparcie zaoferowane w początkowym stadium zakładania firmy, zwłaszcza wsparcie finansowe. Jednak ze względu na rosnącą dojrzałość firm wraz z osiąganiem kolejnych faz cyklu życia przedsiębiorstwa, pogląd autora ma uzasadnienie.

Również Komisja ds. Gospodarki w Europie ONZ (*United Nations Economic Commission for Europe*) uznaje potrzebę ciągłego polepszania czynników otoczenia biznesu, zwłaszcza na poziomie regionalnym, uwzględniając z jednej strony różne potrzeby przedsiębiorców w poszczególnych fazach ich rozwoju (*pre-starters, start-ups, growing businesses*), z drugiej zaś wielkość przedsiębiorstwa (mikro, małe, średnie)¹¹.

Koncepcja ta znalazła również poparcie wśród polskich autorów. K.Kuciński potwierdza, iż stosunek małych i średnich przedsiębiorstw do otoczenia oraz ich zachowania są uzależnione od fazy cyklu rozwoju firmy, jednak jedynie na poziomie teoretycznym¹². F.Bławat i zespół przy opisie podstaw teoretycznych w zakresie przetrwania i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w ujęciu czasowym (badania porównawcze z 1998 r. w stosunku do 1992 r.) poświęcają wiele miejsca istocie i znaczeniu poszczególnych faz na rozwój firm oraz występujących w tych fazach barierom, jednak nie uwzględniają tego czynnika w badaniach empirycznych¹³.

¹⁰ J.Grimm, *Reality from the provincial perspective and institutional framework for local economic development* [w:] Integrating rural development and small urban centres, World Bank, Washington D.C., March 18-19, 2003 (prezentacja multimedialna); oraz J.Grimm, *Local economic development in regional planning* [w:] Urban development – Rural development. Joint Seminar, World Bank, Washington D.C. 2003, s.5-6

¹¹ *Declaration on small and medium-sized enterprises At the dawn of the 21st Century*, Central European Initiative, Budapest, UNECE, 24 November 2000; podobną deklarację podpisano również podczas Joint Ministerial Statement of the Organization of the Black Sea Economic Cooperation, Istambul, *UNECE*, 27 September 2001

¹² K.Kuciński, *Przestrzeń operacyjna firmy a jej otoczenie lokalne* [w:] *Lokalne uwarunkowania przedsiębiorczości*, red. K.Kuciński, Monografie i Opracowania Nr 459, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa 1999, s.15.

¹³ *Przetrwanie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw*, red. F.Bławat, Scientific Publishing Group, Gdańsk 2004.

4. Wpływ czynników otoczenia na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw

Odwołanie się do cyklu rozwoju firmy można znaleźć w wielu opracowaniach¹⁴. Rozwój fazowych teorii rozwoju organizacji (cykle życia przedsiębiorstwa) rozpoczął się w pierwszej połowie XIX wieku, gdy McGuire opracował pierwszy model fazowego wzrostu firmy oparty na teorii wzrostu Rostowa¹⁵. Zmiany zachodzące w przedsiębiorstwie, a przede wszystkim jego rozwój ma swoje źródło w siłach tkwiących wewnątrz organizacji, na które z kolei oddziałują siły zewnętrzne¹⁶. Model cyklu życia organizacji stwarza przesłanki do analizy wpływu czynników otoczenia regionalnego na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw z różną intensywnością i zakresem oddziaływania w poszczególnych fazach cyklu rozwoju. Jest on z pewnością komplementarny do omówionych powyżej koncepcji:

- *E.Sterna* uwzględniającej bariery w poszczególnych fazach cyklu życia, które muszą pokonać przedsiębiorcy, aby ich firmy przetrwały na rynku;
- *Komisji Europejskiej* uwzględniającej czynniki stymulujące rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w poszczególnych fazach cyklu życia.

Zgodnie z tą koncepcją przedsiębiorstwo – podobnie jak organizmy żywe – rozwija się fazowo przechodząc od stanu początkowego poprzez różne stany pośrednie, aż do stanu końcowego. Jeden z najpopularniejszych modeli cyklu rozwoju systemów społecznych (autorstwa H.Jacksona i Cyril P.Morgana) wyróżnia trzy fazy rozwoju¹⁷:

- powstanie i wzrost firmy (inicjacja rozwoju);
- stabilizację i dynamiczną równowagę firmy;
- zmianę lub upadek i rozwiązanie firmy.

¹⁴ m.in. H.Jackson, C.P.Morgan, *Organization theory. A macro perspective for management*, Prentice Hall, New York 1982; R.E.Quinn, K.cameron, *Organizational life cycles and shifting criteria of effectiveness: Some preliminary evidence* [w:] "Management Science" 1983, no. 29, s.33-51; I.Adizes, *Organizational passages: Diagnosing and treating life cycle problems in organizations* [w:] *Organizational Dynamics*" 1979, N.C.Churchil, V.L.Lewis, *The five stages of small business growth* [w:] "Harvard Business Review" 1983, May-June, s.30-50

¹⁵ J.McGuire, *Factors affecting the growth of manufacturing firms*, Bureau of Business Research University of Washington, Seattle 1963 za: *Przetrwanie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw*, red. F.Bławat, Scientific Publishing Group, Gdańsk 2004, s.71.

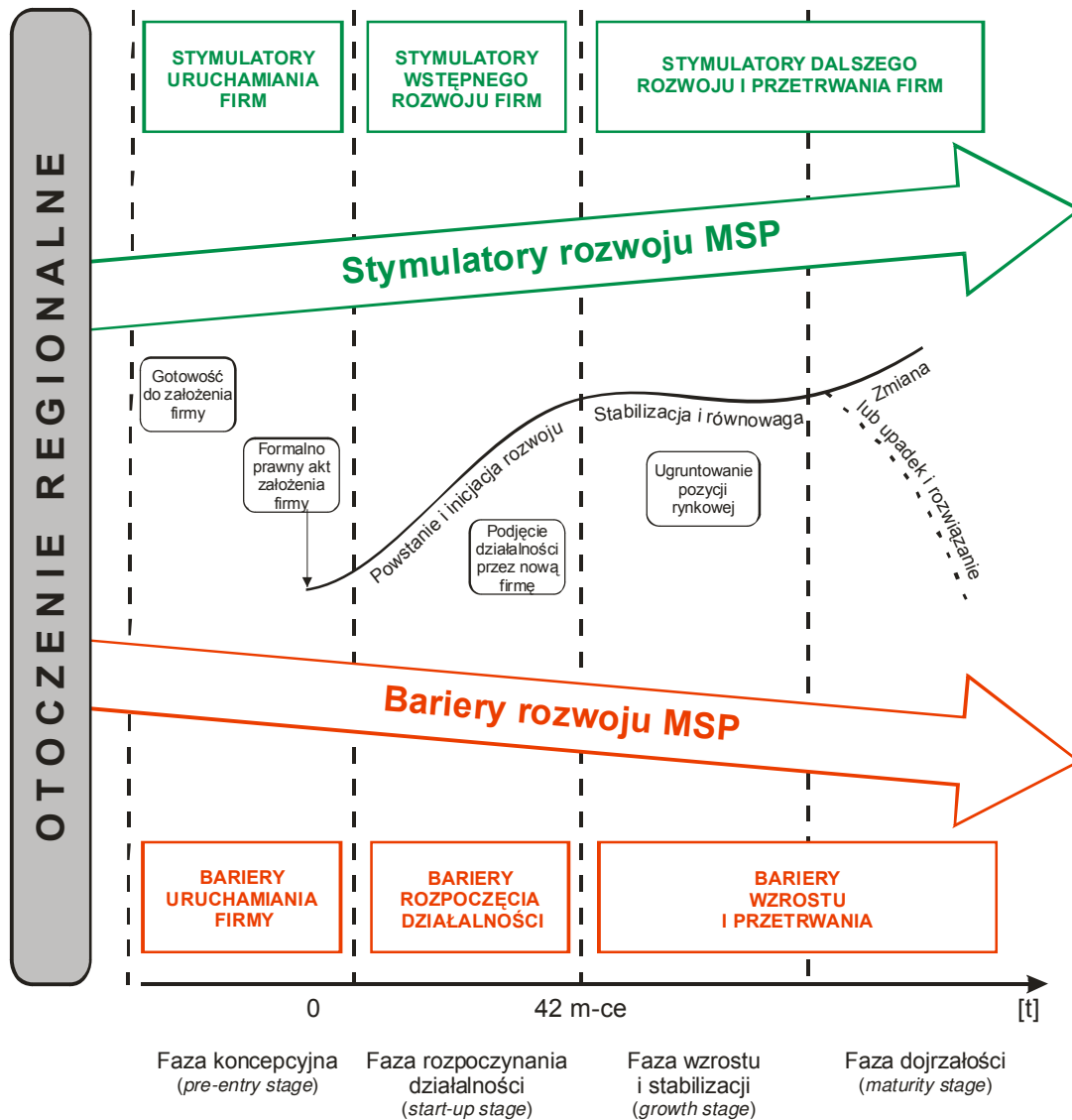
¹⁶ J.Machaczka, E.Kozień, *Rozwój jako cecha organizacji i funkcja systemu zarządzania* [w:] *Przedsiębiorczość i rozwój firmy*, re. J.Targalski, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999, s.88.

¹⁷ H.Jackson, C.P.Morgan, *Organization theory. A macro perspective for management*, Prentice Hall, New York 1982 za: J.Machaczka, E.Kozień, *Rozwój jako cecha organizacji i funkcja systemu zarządzania* [w:] J.Targalski (red.), *Przedsiębiorczość i rozwój firmy*, AE, Kraków 1999, s.89

Warto jednak rozszerzyć ten model o fazę wstępną, będącą swoistego rodzaju **fazą koncepcyjną** (*entry and even pre-entry stage*)¹⁸. Faza ta obejmuje rozważenie możliwości podjęcia samodzielnej działalności gospodarczej jako jednej z alternatyw, a następnie gotowość do podjęcia tej działalności, przygotowanie koncepcji oraz ostatecznie podjęcie decyzji o założeniu firmy. W tej fazie instytucje otoczenia regionalnego powinny pomagać potencjalnym przedsiębiorcom w pokonywaniu barier wejścia (*barriers to entry*) poprzez kreowanie odpowiednich czynników stymulujących rozwój przedsiębiorczości lokalnej. Kolejnym etapem rozwoju jest **faza rozpoczęcia działalności** (*start-up stage*), która zainicjowana jest formalno-prawnym aktem założenia firmy oraz podjęciem działalności gospodarczej przez nowo założoną firmę. Charakterystyczna dla tej fazy jest również inicjacja wzrostu. Według międzynarodowych statystyk do tej fazy zaliczane są firmy funkcjonujące na rynku do 3,5 roku (tj. do 42 miesięcy)¹⁹. W fazie tej przedsiębiorcy napotykają na bariery rozpoczęcia działalności (*barriers to start-up*), które niwelowane powinny być przez kreowanie stymulatorów wstępnego rozwoju firmy. **Faza wzrostu i stabilizacji** (*growth stage*) charakteryzuje się ugruntowaniem pozycji rynkowej firmy, której rezultatem jest stabilizacja i dynamiczna równowaga. **Faza dojrzałości** (*maturity stage*) obejmuje zmianę oraz dalszy wzrost lub stabilizację, względnie upadek i rozwiązanie firmy, w wypadku, gdy nie podjęte zostaną w porę odpowiednie działania restrukturyzacyjne. W dwóch ostatnich fazach przedsiębiorcy napotykają na bariery przetrwania i wzrostu (*barriers to survival and growth*). Odpowiedzią instytucji otoczenia regionalnego powinno być kreowanie odpowiednich stymulatorów dalszego rozwoju firmy. Graficznie koncepcja ta została przedstawiona na rysunku 4.

¹⁸ M.Kuipers, *Erfolgsfaktoren der Unternehmungsgründung*, Dissertation der Hochschule St. Gallen 1990, s.13 za: B.Piasecki (red.), *Ekonomika i zarządzanie małą firmą*, PWN, Warszawa-Łódź 2001, s.99

¹⁹ m.in. *Global Entrepreneurship Monitor* (w kolejnej części artykułu więcej na ten temat).

Rys. 4. Bariery i stymulatory otoczenia regionalnego w poszczególnych fazach cyklu życia przedsiębiorstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Thematic evaluation of Structural Fund impacts on SMEs. Synthesis Report*, European Commission, July 1999, s.10; E.Stern, *Institutional structures to support rural enterprise* [w:] *Business and jobs in the rural world: local initiatives for Job creation*, OECD, Paris 1992, s.28; H.Jackson, C.P.Morgan, *Organization theory. A macro perspective for management*, Prentice Hall, New York 1982; M.Kuipers, *Erfolgsfaktoren der Unternehmungsgründung*, Dissertation der Hochschule St. Gallen 1990, s.13.

Teoretycznie słuszna, odpowiednio zaprojektowana oraz właściwie skierowana regionalna polityka wsparcia obejmująca szeroki wachlarz usług wspierających jest efektywna tylko wówczas, gdy uwzględni specyficzne uwarunkowania regionalne i

zaprojektowana jest dla danego regionu²⁰. Tak więc efektywne oddziaływanie instytucji otoczenia biznesu zależy w głównej mierze od dopasowania oferowanego wsparcia do konkretnych uwarunkowań regionalnych²¹. Należy jednak podkreślić, iż specyfika potrzeb małych i średnich przedsiębiorstw nie zależy jedynie od etapu rozwoju, w jakich się one znajdują, ale również od rodzaju prowadzonej działalności, czyli branży, w której funkcjonują.

S.Wennekers i R.Thurik w swoim studium literatury analizują elementy działań przedsiębiorczych, które jednocześnie są czynnikami wzrostu gospodarczego²². Sześć z ośmiu głównych nurtów (szkół) teoretycznych uwzględnia innowacje, dwie konkurencje, a tylko jedna zakładanie firm (*start-up*)²³ jako kluczowy element działań przedsiębiorczych warunkujących wzrost gospodarczy. Różne szkoły ekonomii przez długi czas przypisywały niejasną rolę czynnikom warunkującym zakładanie nowych firm w gospodarce, niemniej jednak czynnik ten wykorzystywany był i jest w licznych badaniach empirycznych. Obecnie można jednak zaobserwować zwrot w naukowym podejściu do uwarunkowań wzrostu gospodarczego oraz roli przedsiębiorczości w gospodarce. Badania przeprowadzone przez D.B.Audretscha i M.Fritscha w latach dziewięćdziesiątych jednoznacznie wykazują, iż regiony o wyższym współczynniku powstawania nowych firm (*startup rate*) wykazują wyższy wskaźnik wzrostu gospodarczego²⁴

W tym kontekście Ch.Friis, Th.Paulsson oraz Ch.Karlsson podkreślają istotne znaczenie czynników otoczenia regionalnego²⁵. Według nich istnieje obecnie potrzeba przeprowadzenia badań empirycznych dotyczących uwarunkowań zakładania firm i kreowania zatrudnienia na poziomie regionalnym, jak również dalszych badań nad wpływem małych i średnich przedsiębiorstw na rozwój gospodarczy regionu i kraju²⁶. Empiryczne badania przeprowadzone przez szwedzkich naukowców (Swedish Institute for Growth Policy Studies) wykazały, iż krytycznym elementem wzrostu

²⁰ *Partnership for rural development* (Unpublished document of the Public Management Committee), OECD, Paris 1989, s.3 za: E.Stern, *Institutional structures to support rural enterprise* [w:] *Business and jobs in the rural world: local initiatives for Job creation*, OECD, Paris 1992, s.26

²¹ tamże, s.29

²² S.Wennekers, R.Thurik, *Linking entrepreneurship and economic growth* [w:] "Small Business Economics" no. 13, 1999, s.50

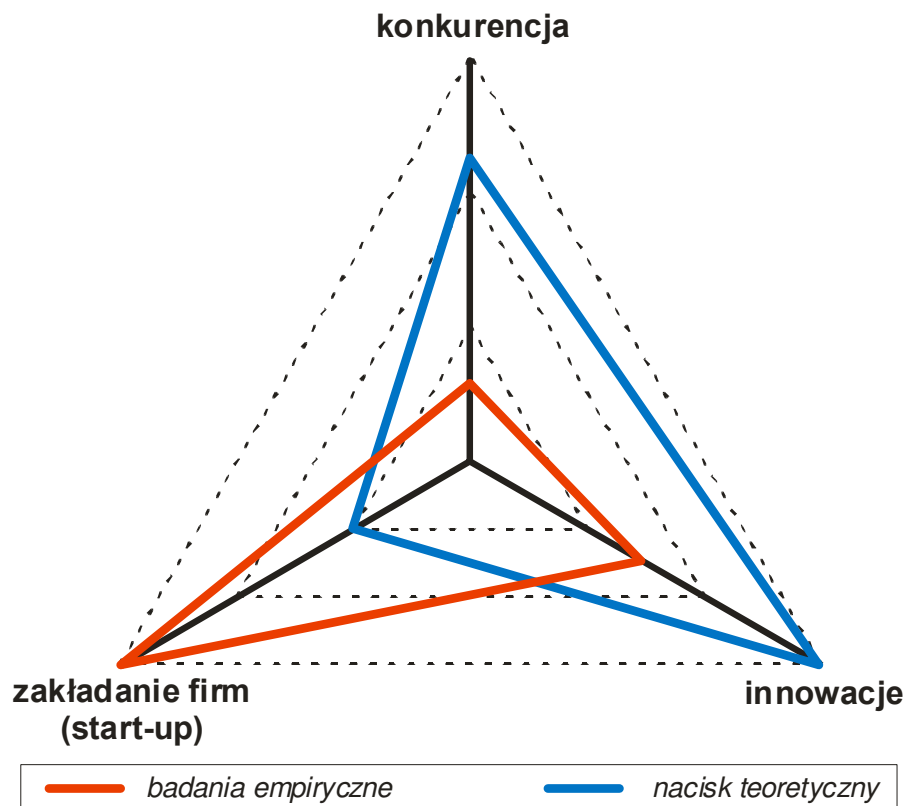
²³ szkoła ewolucyjna

²⁴ D.B.Audresch, M.Fritsch, *Growth regimes over time and space* [w:] "Regional Studies" 2002, vol. 36, no.2, s.113-124

²⁵ Ch.Friis, Th.Paulsson, Ch.Karlsson, *Entrepreneurship and economic growth. A critical review of empirical and theoretical research*, Jönköpings International Business School, Institutet för Tillväxtpolitiska Studier, Östersund 2002, s.17-18

²⁶ tamże, s.19

gospodarczego są czynniki (bariery i stymulatory) związane z zakładaniem firmy (por. rys. 5).

Rys. 5. Istotne uwarunkowania działań przedsiębiorczych oraz wzrostu gospodarczego
 Źródło: Ch.Friis, Th.Paulsson, Ch.Karlsson, *Entrepreneurship and economic growth. A critical review of empirical and theoretical research*, Jönköpings International Business School, Institutet för Tillväxtpolitiska Studier, Östersund 2002, s.18.

5. Uwagi końcowe

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw odgrywa znaczącą rolę w gospodarce kraju, zwłaszcza w okresie dekoniunktury gospodarczej oraz rosnącego bezrobocia. Rząd, samorząd terytorialny oraz lokalne społeczności powinny aktywnie wspierać rozwój regionalnej przedsiębiorczości. Na kondycję drobnych, małych i średnich przedsiębiorstw wpływają zarówno ogólne uwarunkowania makroekonomiczne, jak i specyficzne czynniki charakterystyczne dla tego sektora. Dlatego państwo powinno nie tylko zapewnić odpowiednią politykę makroekonomiczną, ale przede wszystkim usunąć przeszkody funkcjonowania oraz rozwoju tego sektora. Państwo powinno nie tylko sprzyjać spontanicznemu powstawaniu drobnych firm, ale również stymulować samodzielną działalność obywateli. Znaczącą rolę zwłaszcza dla drobnych i małych

przedsiębiorstw odgrywa regionalne otoczenie biznesu. Jednym z priorytetowych zadań samorządu terytorialnego powinien być rozwój lokalnej przedsiębiorczości między innymi poprzez wspieranie regionalnych ośrodków wspomaganie biznesu. Otoczenie regionalne kreuje zbiór czynników, które można nazwać albo stymulatorami, albo barierami rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Władze lokalne powinny niwelować bariery, przekształcając je w stymulatory. Istotną funkcję, jaką ma do spełnienia zarówno rząd, jak również samorząd terytorialny jest wpływanie na zmiany postaw przedsiębiorczych społeczności lokalnych stymulując powstawanie nowych przedsiębiorstw, zwłaszcza drobnych i małych. Albowiem na poziom konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw ma wpływ ich mezootoczenie, zwłaszcza instytucjonalne instrumenty wspomaganie regionalnego. Otoczenie regionalne kreuje zbiór czynników, które są albo stymulatorami albo barierami rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.

Literatura

- Audresch D.B., Fritsch M., *Growth regimes over time and space* [w:] “Regional Studies” 2002, vol. 36, no.2
- Birley S., Westhead P., *A comparison of new business established by ‘novice’ and ‘habitual’ founders in Great Britain*, “International Small Business Journal” 1994, no. 12
- Brock W., Evans D., *Small business economics*, “Small Business Economics” January 1989, vol.1
- *Declaration on small and medium-sized enterprises At the dawn of the 21st Century*, Central European Initiative, Budapest, UNECE, 24 November 2000
- Friis Ch., Paulsson Th., Karlsson Ch., *Entrepreneurship and economic growth. A critical review of empirical and theoretical research*, Jönköpings International Business School, Institutet för Tillväxtpolitiska Studier, Östersund 2002
- Grimm J., *Local economic development in regional planning* [w:] Urban development – Rural development. Joint Seminar, World Bank, Washington D.C. 2003
- Grimm J., *Reality from the provincial perspective and institutional framework for local economic development* [w:] Integrating rural development and small urban centres, World Bank, Washington D.C., March 18-19, 2003 (prezentacja multimedialna)
- Helmann T., Puri M., *Venture capital and the professionalization of start-up firms: Empirical evidence*, “Journal of Finance” 2002, vol. 57
- Jackson H., Morgan C.P., *Organization theory. A macro perspective for management*, Prentice Hall, New York 1982

- Khan A.M., *Entrepreneur characteristics and the prediction of new venture success*, „Omega International Journal of Management Science” 1986, vol. 14
- Kuciński K., *Przestrzeń operacyjna firmy a jej otoczenie lokalne* [w:] *Lokalne uwarunkowania przedsiębiorczości*, red. K.Kuciński, Monografie i Opracowania Nr 459, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa 1999
- Kuipers M., *Erfolgsfaktoren der Unternehmungsgrundudng*, Dissertation der Hochschule St. Gallen 1990
- Lundström A., Stevenson L., *Entrepreneurship Policy for the future. Volume 1 of the Entrepreneurship for the future series*, Swedish Foundation for Small Business Research, Sztokholm 2001
- *Partnership for rural development* (Unpublished document of the Public Management Committee), OECD, Paris 1989
- *Przetrawianie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw*, red. F.Bławat, Scientific Publishing Group, Gdańsk 2004
- *Small and medium-sized enterprises: A dynamic source of employment, growth and competitiveness in the European Union*, Report presented by the Commission to the Madrid Council, European Commission, 1995
- Stern E., *Institutional structures to support rural enterprise* [w:] *Business and jobs in the rural world: local initiatives for Job creation*, OECD, Paris 1992
- *Support measures and initiatives for enterprise. Directory of Business Support Measures*, European Commission, Directorate B, Brussel 2003
- *Thematic evaluation of Structural Fund impacts on SMEs. Synthesis Report*, European Commission, July 1999
- Wach K., *Ewolucja poglądów na znaczenie otoczenia przedsiębiorstwa* [w:] *Zarządzanie przedsiębiorstwem w warunkach integracji europejskiej. Część 1 - Zmiany w teorii i praktyce zarządzania*, red. A.Podobiński, Wydawnictwo Akademii Górniczo Hutniczej w Krakowie, Kraków 2004
- Wach K., *Identyfikacja otoczenia przedsiębiorstw* [w:] "Zagadnienia Techniczno-Ekonomiczne" Kwartalnik Akademii Górniczo-Hutniczej im.S.Staszica w Krakowie, Tom 48, Zeszyt 1, AGH, Kraków 2003
- Wach K., *Istota otoczenia regionalnego w funkcjonowaniu małych i średnich przedsiębiorstw* [w:] *Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. O.Langego we Wrocławiu Nr 1023 pt. Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*, red. R.Brola, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2004
- Wach K., *Model badania wpływu otoczenia regionalnego na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw* [w:] *Uwarunkowania rozwoju i konkurencyjności regionów*, red. Z.Zioło, Instytut Gospodarki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Kraków-Rzeszów 2005
- Wach K., *Otoczenie małych i średnich przedsiębiorstw w kontekście integracji z Unią Europejską* [w:] *Regionalne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości*, Materiały konferencyjne pod red. K.Safina, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy, Legnica 2003

- Wennekers S., Thurik R., *Linking entrepreneurship and economic growth* [w:] "Small Business Economics" no. 13, 1999, s.50
- Westhead P., Wright M., *Novice portfolio and serial founders: Are they different?*, „Journal of Business Venturing” 1998, no. 13

Streszczenie

Literatura przedmiotu wyróżnia szereg czynników warunkujących powstawanie, przetrwanie, funkcjonowanie i rozwój drobnych, małych i średnich przedsiębiorstw w poszczególnych regionach. Artykuł prezentuje klasyfikację tych czynników w ujęciu barier i stymulatorów. Autor na tej podstawie wyjaśnia wpływ czynników otoczenia regionalnego (mezootoczenia) na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w poszczególnych fazach ich cyklu życia.

The Business Environment and Phases of Development of Small and Medium-Sized Enterprises

The subject literature distinguishes several factors that determine the establishment, survival, operations and development of micro, small, and medium-sized enterprises in particular regions. In this article, the author presents a classification of these factors in terms of whether they are barriers or stimulators. On this basis, the author explains the influence of regional environment (meso-environment) factors on the development of small and medium-sized enterprises in various phases of their life cycles.

Source / Źródło:

K. Wach, *Otoczenie biznesu a fazy rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, "Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie" 2008, nr 769, ss. 41-54.